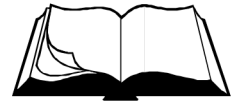

מִי יֵרֵם הָיִי

"אין לו להקדוש ברוך הוא בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד" (ברכות ח'.)

גליון 601

מהלכות זול המועד (ב)

תשרי תשפ"ז

ההלכות נערכו ע"י הרב יהודה אריה הלוי דינר שליט"א – רב ביהכ"נ צא"י "דברי שיר" ב"ב

בישול לצורך אחרי החג

▲ מותר לעשות מעשה הדיוט בחוה"מ לצורך מצוה ואפילו לצורך אחר החג, אם אין לו זמן לעשותו אחרי החג (שו"ע סי' תקמ"ה סעיף ג', ומשנ"ב סי' ק"א, ומחצה"ש סי' ק"א, ורמ"א סי' תקמ"ד סעיף ג', ומשנ"ב סי' ק"א).

ולכן אם יש לו סעודת מצוה במוצאי יו"ט סמוך לחג, כמו סעודת ברית מילה מותר להכין צרכי הסעודה, שהם מלאכת הדיוט כגון לאפות ולבשל (שו"ת "קנין התורה" ח"ב סי' ס"ז, ושש"כ סי' ס"ז מ"ד). ועדיף שיאכל קצת מהתבשילים בחוה"מ או ביו"ט אחרון.

▲ **שאלה:** מי שנשאר לו אוכל בתוך המקדש ואם לא יבשל אותו בחוה"מ, יתקלקל עד לאחר יו"ט, האם מותר לבשלו כדי לשמרו? **תשובה:** אפילו אין צורך לאכול בחוה"מ כלל רק מבשלו לצורך קיומו מותר, הגם שזו טרחה שלא לצורך המועד, משום דהוי דבר האבד וכמבואר בשו"ע (סי' תקל"ג סעיף ג') ומשנ"ב (סי' ט"ו).

הדלקת תנור בחוה"מ לצורך שלאחר המועד

▲ **שאלה:** האם מותר להדליק את התנור במאפייה בחוה"מ בכדי שיהא יכול לאפות מיד לאחר יו"ט אחרון?

תשובה: אם יש בזה דבר האבוד, שע"י יספיק לאפות סמוך ליו"ט, מותר לעשות כן, דהוי מלאכת הדיוט בחוה"מ לצורך אחר המועד, שאם הוא דבר האבוד מותר.

נסיעה במונית או הזמנת ביבי-סיטר

▲ **שאלה:** האם מותר לנסוע במונית או לשלם לביבי-סיטר על שמירת ילדים בחוה"מ?

תשובה: איתא בשו"ע (סי' תקמ"ב סעיף א') אפילו מלאכות המותרות, אינן מותרות לעשותן אלא לעצמו או לאחרים בחינם אבל בשכר – אסור. וכתב המשנ"ב (סי' ב') דקבלת שכר במועד כעובדא דחול דמא. ויש סוברים דאם אי אפשר לו לבעה"ב לעשות את המלאכה אלא באלו, והם רוצים דוקא בשכר – מותר, מאחר שהם צורך המועד עכ"ל.

אלא שהעיר בזה הגרש"ז אויערבאך זצ"ל, מכיון שאין זה צורך "אוכל נפש" איך מותר ליתן לו לעבוד בשכר, ויש כאן משום "לפני עור", וי"ל שלגבי נסיעה במונית יש הוצאות על דלק, ויש כאן שכר בהבלעה שמותר, וכן בביבי-סיטר, לכתחילה יש להבליע בתוך עבודה שעושה לפני החג או אח"כ, או עבור הוצאות הצדדיות שהיו לה לצורך העבודה (שוש"כ סי' ס"ו ס"ק קס"ד).

תיקוני כלים שונים

▲ **שאלה:** אם נשבר בחוה"מ תיקוני מים, חשמל, גז, תנור אפיה, מיקסר, מקרר, האם מותר לתקנם?

תשובה: איתא בשו"ע (סי' תק"מ סעיף ז') עושין תנור וכיריים שאפשר שישלם ויאפה בהם במועד, וכתב המשנ"ב אפילו מעשה אומן, כיון שהוא צורך אוכל נפש, וכל זה שנשבר בחוה"מ, אבל אם היה אפשר לתקנו מערב יו"ט, וכיוון מלאכתו במועד, אסור. ובכלל זה תיקוני חשמל, מים וגז, שהם בכלל צורך אוכל נפש כגון מקרר, מיקסר, תנור אפיה וכיו"ב.

תיקון מזגן שהתקלקל

▲ **שאלה:** האם מותר לתקן מזגן שנתקלקל בחוה"מ?

תשובה: כתב המשנ"ב (סי' תק"מ ס"ק י"ט) שמותר להעמיד תנור בימי החורף להסיק הבית, דהכל חולים אצל צינה, וכן אם נשבר חלון בענין שבלי תיקונו יהא קר, מותר לתקן ("חיי אדם").

וע"כ מתירין לתקן מזגן או מאוורר שנתקלקל בימים שהחום מעיק על האדם וסובל בהיעדר מזגן או מאוורר, שגם לענין חום נחשב כחולים (שו"ת "באר משה" ח"ז סי' כ"ב, ובספר זכרון "מבקשי תורה" ע' תס"ב בשם הגר"מ פיינשטיין זצ"ל).

תיקון מים וחשמל

▲ **שאלה:** האם מותר לתקן ברז וחשמל, אף שיש לו ברז אחר בבית או חשמל במקום אחר?

תשובה: יש סוברים, שאם יש לו ברז מים אחר בבית, קשה להתיר מעשה אומן, כדי לחסוך קצת טרחה להביא מים מחדר אחר, ורק

מעשה הדיוט מותר, ובאמבטיה נוהגים לכתחילה לא ליקח מים, ולכן אם אין לו ברז אחר חוץ מהאמבטיה מותר לתקן ברז במטבח אף מעשה אומן (שוש"כ סי' ס"ו סעיף י"ג בשם הגרש"ז אויערבאך זצ"ל). ויש סוברים שאף אם יש לו ברז מים בביתו במקום אחר או חשמל במקום אחר, אעפ"כ מותר לתקן בשביל שיהא לו נוה יותר (קובץ "מבקשי תורה" סי' ק"ו בשם הגר"ש אלישיב זצ"ל).

תיקון טלפון בחוה"מ

▲ **טלפון (סלולרי) שהתקלקל בחוה"מ** יש סוברים שאסור לתקנו מעשה אומן, שאין זה נחשב לצורך הגוף (שוש"כ ח"ב פרק ס"ו ס"ק פ"ה בשם הגרש"ז אויערבאך זצ"ל), ויש מתירין אפילו מעשה אומן כיון שרגילים בו, ובלי טלפון נגרם צער ועוגמת נפש גדולה (שו"ת "באר משה" ח"ז סי' ט"ז), ולכ"ע תיקון טלפון מעשה הדיוט מותר.

▲ **שאלה:** נשבר טלפון של גמ"ח, או טלפון של מו"צ, האם מותר לתקנו מלאכת אומן?

תשובה: כיון שזה צורך לאחרים לצורך הגמ"ח או שישאלו בו שאלות, נחשב צרכי הרבים ומותר (הגר"ש אלישיב זצ"ל).

תיקון חלון

▲ **שאלה:** נשבר חלון, האם מותר להזמין זג לתקן ולשים חלון חדש?

תשובה: איתא בשו"ע (סי' תק"מ סעיף ז') שמותר לתקן תנור וכיריים בחוה"מ אפילו מעשה אומן, כיון שיש בו אוכל נפש, אם לא היה אפשר לעשותו מערב יו"ט (משנ"ב שם). וה"ה אם נשבר החלון בענין שאם לא יתקנו יושב בקור, מותר לתקנו ("חיי אדם"), כיון שיש בזה צרכי הגוף, שהכל חולים אצל צינה.

ולפ"ז כשאין קור במקום, אין היתר לתקן את החלון, ואם יש חשש מגנבים (קומה ראשונה) או מיתושים שיעקצוהו, יתכן שנחשב לצורך הגוף.

תיקון נעלים

▲ אם נקרעו נעליו, ויש לו צורך בהם בחוה"מ, מותר לתקנם במעשה הדיוט, כגון הדבקת העור לנעל, או להוציא מסמר המפריע וכד' (ע"י שו"ע סי' תקמ"א סעיף ב', ספר "חול המועד כהלכתה" פ"ח סעיף פ', שש"כ סי' נ"ג).

ואם יקרעו לגמרי כשלא יתקנם, מותר אף ע"י ישראל לתקן, וא"צ שינוי דהוא דבר האבוד (משנ"ב שם ס"ק י') ואם יכול לקנות נעליים חדשות אין להקל, דלא הוי עוד בכלל דבר האבוד (שעה"צ סי' ט"ז).

קיצור חגורה

▲ חגורה שהיא מדי ארוכה, מותר לקצצה כדי להשתמש בה, שזה מעשה הדיוט לצורך המועד.

הוצאת כסף מהבנק

▲ מן הראוי להכין כסף מזומן מערב יו"ט לצרכי הקניות וכדומה, כדי שלא יצטרך לכתוב בחול המועד צ'קים או להוציא כסף מהבנק, או כדי למנוע מהמוכר לכתוב כשקונה בהקפה (הגר"י ישראלזון זצ"ל בשם חמיו הגר"ש אלישיב זצ"ל).

ומי שלא הכין ויש לו צורך בכסף, עדיף שיוציא את הכסף ממכשיר הבנק האוטומטי בלא להדפיס את הפתקית. כמ"כ, אם צריך לדעת כמה כסף יש בחשבונו שבבנק, יש להימנע מהדפסת דף החשבון וצריך להסתפק בהקרנתו על גבי מסך המחשב.

טיפול רפואי

▲ כל רפואה מותרת בחוה"מ, ואפילו מלאכה גמורה מותר לצורך רפואה, ואפילו לחולה שאין בו סכנה (שו"ע סי' תקל"ב סעיף ב', ומשנ"ב שם). וכל זה כשיש צער הגוף, אבל מיחושים בעלמא אין לעשות מלאכה גמורה אבל מותר לקחת גלולות וכדורים וכד' ("חיי אדם" כלל ק"י סעיף י"ז ו"נשמת אדם" שם).

טיפול שיניים

▲ אסור ללכת לרופא שיניים בחוה"מ לעשות בדיקה שנתית אם אינו חולה, ואין לו שום צער, וכ"ש טיפולי שיניים כשאין לו כאב שיניים,

ואין חשש נזק אם ימתין, חייב להמתין עד לאחר המועד. אבל אם יש לו אפילו צער קטן, מותר. וכן מותר ללכת לרופא בחוה"מ אם יש חשש שהשיניים יתקלקלו יותר אם ימתין עד לאחר המועד (עי' שו"ע סי' תקל"ב סעיף ב', שו"ת אג"מ ח"ג סי' ע"א, והגר"ש"ז אויערבאך זצ"ל מובא בשו"כ פ"י סיו הערה פ"ח).

השקיית ערבות שבחצר

שאלה: מי שיש לו עץ ערבות בחצרו, האם מותר להשקותו בחוה"מ, כדי שיהיו לו לאחר מכן ערבות להושענא רבה?
תשובה: נפסק להלכה בשו"ע ("אורח חיים" סי' תקל"ז) שמי שצפוי לו הפסד אם לא ישקה את גינתו, מותר לו להשקותה, וכגון שדה בית השלחין, שמותר להשקותו, כמפורש בריש מסכת מועד קטן. וכמו כן מותר גם להשקות גינה לצורך אוכל נפש, כנפסק בשו"ע (שם סעיף ב'), ולשם כך התיירו אפילו בטרחה יתירה, ובמשנ"ב (שם ס"ק ט"ו) מובא שנחלקו הפוסקים אם מותר להשקות גם לצורך מכשירי אוכל נפש. ולפי"ז מותר להשקות ערבות לצורך הושענא רבה מפני שההשקה היא לצורך מצוות החג.

קטיפת ערבות

קוטפים ערבות בחול המועד לצורך הלולב (עי' משנ"ב סי' תקל"ג ס"ק י"א), ולא יתלוש יותר ממה שהוא צריך (שם), ובפרט שיש הידור ליקח כל יום ערבה חדשה (רמ"א סי' תרנ"ד).

הנפקת אצבע במקום חתימה

שאלה: הרוצה לשכור רכב בחוה"מ וצריך לחתום על טופס ההשכרה, האם עדיף לעשות "חתימה אצבע"?
תשובה: איתא בשו"ע (סי' תקמ"ב סעיף א') אסור לכתוב בחוה"מ וכתב הרמ"א שנהגו להקל בכתב שלנו שאינו מעשה אומן. וכתב המשנ"ב (ס"ק ה') דאף בזה הכתב נהגו להחמיר לשנות, עי' שם. והנה כל זה בכתיבת אותיות. אבל חתימת אצבע לכו"ע הוא מעשה הדיוט שכל אחד יוכל לעשות כן, ופשיטא שמותר לצורך המועד, וזה עדיף מכתובה שיש מחמירין.

רשת נגד עכברים

שאלה: רשת העשויה למניעת כניסת יתושים ועכברים נפלה בחוה"מ, האם מותר להחזירה בחול המועד עם דבק חס?
תשובה: נחשב צרכי הגוף שמותר לצורך המועד, אפילו מעשה אומן.

קביעת מאוורר בקיר

שאלה: האם מותר לקבוע מאוורר על הקיר בחול המועד בעזרת מברג חשמלי?
תשובה: מכיון שאוורר זה צרכי הגוף, מותר אפילו מעשה אומן.

מיון תמונות חתונה במחשב

שאלה: יש 1,000 תמונות חתונה במחשב, ורוצה לבחור מתוכם 400 תמונות, כדי שאותם יפתחו. וצריך רק לציין במחשב את בחירתו, האם מותר לעשות כן בחוה"מ (אין לו זמן אחר)?
תשובה: זהו מלאכה שלא לצורך המועד, ואסור.

הדברה בדירה שעתיד להיכנס אליה

שאלה: האם מותר לעשות הדברה בדירה שעתיד להיכנס אליה אחרי החג?
תשובה: אין היתר להדביר, משום שזה לא לצורך המועד.

לקרוע ניר בחוה"מ

שאלה: האם מותר לכתחילה לקרוע נייר לצורך שימוש בחוה"מ, או שמא צריך לקרועו ע"י שינוי או לחפש נייר חתוך?
תשובה: כל דבר שהוא לצורך המועד, ואין בו טרחה כלל, מותר לעשותו לכתחילה ובלי שינוי.

ניגון בכלי נגינה

מותר לנגן בכלי נגינה בחוה"מ כדי להתענג ואף שהניגון הוא מעשה אומן ("חוט שני" חוה"מ עמ' קצ"ה).

הטענת הטלפון הסלולרי בחוה"מ

מי שיש לו טלפון סלולרי ורוצה להטעינו בחוה"מ לפני יו"ט אחרון (ומשאירו בתקע במשך כל היו"ט האחרון), כיון שלהיום אינו צריך לזה כלל (כיון שיש בו עודף חשמל לכמה שעות), נמצא שמטעינו בחשמל רק לצורך של אחרי היו"ט, והרי זה מלאכה שלא לצורך המועד ואסור.

לקחת חפצים לישיבה בחוה"מ

שאלה: האם מותר בחוה"מ לקחת בגדים וחפצים לישיבה לצורך זמן חורף, מכיון שיש לו אפשרות לקחתם ע"י רכב? וכן כשנוסע לשמחת תורה, האם אפשר לקחת עוד דברים?
תשובה: איתא בשו"ע (סי' תקל"ה סעיף א'), אין מפנין מחצר לחצר אפילו מכעורה לנאה וכו' שאינם לצורך מועד, ומפרש המשנ"ב (ס"ק א'), משום טרחה, עי' שם. נמצא שאסור לקחת לישיבה בגדים או חפצים שלא לצורך המועד, אבל בתוך אותה מזווה אפשר לקחת עוד

דברים, וכעין שמצינו אפילו ביו"ט שממלא קדירה בשר אע"פ שאינו צריך אלא לחתיכה אחת, מכיון שזו פעולה אחת (עי' שו"ע סי' תק"ג). וא"כ ה"נ היות שיש דברים בתוך המזווה לצורך יו"ט או חוה"מ, יכול לכתחילה להוסיף שם עוד דברים אבל רק באותה המזווה, שנמצא שלא מוסיף שום פעולה יותר.

הליכה לבית הקברות בחוה"מ

שאלה: תושבי חו"ל המגיעים לארץ בערב יו"ט ומיד אחרי יו"ט חוזרים לחו"ל, האם ניתן ללכת בחוה"מ לבית הקברות לקבר ההורים?

תשובה: יש סוברים שאין שום תועלת בזה מכיון שבימים אלו הנפטרים לא נמצאים שם כלל, אבל אין איסור בזה, ואם רוצים יכולים ללכת (הגר"ש אלישיב זצ"ל).

(וקצ"ב שבספר "מגיד ישרים" (פרשת אמור) המיוחס ל"בית יוסף" כתב שרבי יוסף קארו וחכמים נוספים התפללו ליד הציון של רבי שמעון בר יוחאי ורבי אלעזר בנו. והקיפו בארבעת המינים את קברו של רבי אלעזר בנו ולאחר מכן ירדו גשמים, עי' שם. הרי שגם בימי החג הם נמצאים שם, ויש בזה השפעה וצ"ב).
ויש סוברים שהמנהג שאין הולכים כלל לבית הקברות בימים אלו (הגר"נ קרליץ זצ"ל).

מלאכה שנעשתה באיסור

מלאכה שנעשתה באיסור דינה כמעשה שבת, שבמזיד אסורה לעולם לעושה אותה, ולאחרים אסורה עד אחרי החג ("מגן אברהם" סי' תקל"ח ס"ק ב').

בגדים שכיבסו בחוה"מ

שאלה: בעל תשובה שגר בבית הוריו, וכולם עדיין חילוניים, ואמו כיבסה בגדיו בחוה"מ, האם מותר לו להשתמש בגדיו בחוה"מ?
תשובה: גדרי חוה"מ הם כמו שבת בנוגע לעבר ועשה מלאכה (חוץ ממכוון מלאכתו במועד, עי' שו"ע סי' תקל"ח סעיף ו'), וכמו שאסור בשבת, אסור בחוה"מ. והנה לפני המשנ"ב (סי' שי"ח ס"ק ז') בשעת הדחק אפשר לסמוך על הגר"א שאם עבר בשוגג, מותר ליהנות ממנו, והרי מלאכת כיבוס בחוה"מ לכו"ע אסור רק מדרבנן משום גזירה שלא יכנס מנוול במועד, וכמבאר בשו"ע (סי' תקל"ד), לכן בנ"ד אם יש לו צורך בכביסה הרי נחשב בשוגג לגבי ההורים, ומותר לו להשתמש בכביסה (הגר"נ קרליץ זצ"ל).

מוהל בן חו"ל בא"י ביו"ט שני של גלויות

מילה בזמנה בא"י באסרו חג, פליגי הפוסקים אי מותר לבן חו"ל להיות המוהל דיש סוברים עדיף שכן א"י ימול, כיון שאצלו לא הוי יו"ט, א"כ לא צריכים לחלל יו"ט. ויש סוברים שמותר גם לבן חו"ל למול (שע"ת סי' תצ"ו דף ק"ד. מדפי המשנ"ב), והטעם שהם סוברים "דהותרה שבת ויו"ט אצל מילה בזמנה" (וכמשי"כ ה"ביאור הגר"א" יו"ד סוס"י רס"ו) ולכן מותר אף לבן חו"ל אע"פ שאפשר בבן א"י (וכמו שמצינו למ"ד טומאה הותרה בציבור דמותר בטמאים אף כשאפשר בטהורים, כמבואר ביומא ו').
ולמעשה סיים ב"שערי תשובה" (שם) לענין מילה בזמנה שיוורה החכם לאורח מחו"ל שאין לו להיות רודף היום אחר המצוה, בדאיכא אחר, וכן הורה הגאון מטשעבין זצ"ל בברית שהיה ביו"ט שני בשבועות, שהבן א"י ימול.
ויש מקילין יותר שמותר לבן חו"ל להיות מוהל ביו"ט שני בארץ ישראל אפילו בספק מילה "שלא בזמנה" (עפמשי"כ ה"חתם סופר" יו"ד סי' ר"נ דמותר אף בחו"ל, וא"כ כ"ש בארץ ישראל ד"א אף בדעתו לחזור א"צ לשמור כלל יו"ט שני, שו"ת "שבט הלוי" ח"ז סי' קס"א).

ברכה על ריח טוב של נוי סוכה

שאלה: אתרוגים וגויבה תלוים בסוכה לשם נוי, האם בכל פעם כשנכנסים לסוכה יש לברך "ברוך... הנותן ריח טוב בפירות"?
תשובה: איתא בשו"ע (סי' רי"ז סעיף א') הנכנס לחנות של בושם שיש בו מיני בשמים מברך עליהם, ומפרש המשנ"ב (ס"ק א') דוקא כשרוצה שאנשים יריחו, ומונחים שם לשם כך, אבל בושם המונח בחדרו של חנוני (כגון מחסן) ולא מונח שם שיכנסו לשם אנשים וריחו מרחוק, לא מברך עד שיקח בידו.

וכן בפירות שיש להם ריח טוב, כיון שעיקרם לאכילה דוקא, רק כשנוטל בידו להריח מברך עליהם, אבל אם מונח על השולחן, אפילו מתכוון להריח לא מהני (וכמבואר בשו"ע סי' רט"ז סעיף ב', ו"ביאור הלכה" ד"ה כשנטלו).

לפי"ז, אתרוג שתלה בסוכה לנוי סוכה, כיון שכונתו לקישוט הסוכה, אפילו אם יש ריח טוב לא יברך בלי לקחת את האתרוג בידו, אבל אם לכתחילה נתנו פרי על השולחן כדי לעשות ריח בסוכה, מכיון שנתנו שם לשם ריח, הוי כמו חנות של בשמים שאפשר לברך כשנכנס לסוכה ומריח.

חידה

איזה מלאכה בחול המועד מותרת לבן חו"ל, ואסורה לבן ארץ ישראל?